

НАУКОВІ ДОПОВІДІ ТА ПОВІДОМЛЕННЯ

Міжнародні стандарти фондової торгівлі та український ринок цінних паперів

Грущенко О.А., кандидат економічних наук, доцент

Одночасно з реформуванням економіки України повинен відбутися динамічний розвиток фінансового ринку, котрий, як відомо, складається з грошового ринку (ринку грошових ресурсів - кредитів, валюти та ін.) та ринку капіталів, рух яких здійснюється через цінні папери.

Фінансовий ринок не може бути стабільним за умов наявності тільки однієї складової, припустимо, тільки грошового обігу. Обіг цінних паперів як фінансових інструментів, що акумулюють кошти інвесторів у довгострокове інвестування економіки, є обов'язковою умовою функціонування фінансового ринку. Співвідношення державного бюджету, грошового ринку та ринку капіталів повинно перебувати в стійкій рівновазі, порушення якої означає кризу усєї фінансової системи.

Основним інститутом, що забезпечує перерозподіл капіталів у будь-якій країні є фондова біржа. Провідне становище фондових бірж, що зберігається століттями, обумовлено універсальністю механізму біржової торгівлі. Ринкове законодавство у країнах Західної Європи та Америки змінювалось неодноразово, але основні принципи біржової торгівлі цінними паперами не змінювались ніколи, хіба що тільки адаптувались до нових умов. У жодній країні з ринковою економікою фондова біржа не відмерла як застарілий інститут, навпаки - йде процес укрупнення бірж, централізація біржової торгівлі як основи державного регулювання фондового ринку.

Біржа не дозволяє ні державі, ні торговцям активно впливати на ринкові відносини, порушуючи правові норми і об'єктивні закони економіки. Це, звичайно, ніякою мірою не означає, що біржа виступає єдиним гарантом прав інвесторів на ринку цінних паперів. Вона лише виконує суто організаційні функції в рамках традиційної практики фондових бірж. Провідна ж роль в регулюванні фондового ринку належить державі.

Заохочуючи розвиток малого і середнього бізнесу, а також забезпечуючи свободу розпорядження власними капіталами особам, які вкладають приватні кошти в акціонерні товариства, держава регулює і контролює процеси, що відбуваються на ринку капіталів. Способи регулювання видозмінюються і вдосконалюються в напрямі створення максимуму вигод для інвесторів та вдосконалення законодавчого контролю за діяльністю професійних учасників ринку - посередницьких контор, банків, фінансових компаній. З 1950-х років національні ринки прагнуть до єдиної мети - до прозорості, цілісності і контрольованості державою.

Організаційно оформлений і регульований ринок не обмежує, а, навпаки, сприяє чесній конкуренції між торговцями цінними паперами за умови, що цей ринок буде цілісним і прозорим. Держава повинна

спостерігати, куди і яким чином відбувається рух капіталів, а відтак робити достовірні висновки про «погоду» на фінансовому ринку, щоб запобігати виникненню кризових ситуацій. Барометром є фондова біржа.

В прозорості ринку зацікавленні передусім його учасники, оскільки наявність загальнонаціональної системи інформації про стан кон'юнктури та загальних індексів на цінні папери дозволяє торговцям приймати обґрунтовані рішення на основі реальностей і діяти з мінімальним ризиком. Стосовно поняття «цілісність ринку», то термінологічно слід розуміти цей вираз як законодавчо обумовлену можливість держави приборкувати ринкову стихію, запобігати виникненню неконтрольованих ситуацій і оптимізувати кон'юнктуру ринку.

В жодній державі фінансова система не випущена з-під контролю: здійснюючи емісію національної валюти, державні органи слідкують за її конвертованістю, обігом і, природно, за рухом еквівалента грошей - цінних паперів. Цілісність - це нерозривність фінансової системи у всіх її елементах, тобто нерозривність ринкової взаємодії сектора обігу капіталів (ринку довгострокових інвестицій) і сектору валютно - кредитного обігу (ринку короткострокових позик, кредитів і обміну валют).

У тій же мірі, в якій будь-яка держава дбає про єдині системи грошового обігу і встановлення єдиного курсу національної валюти, вона дбає і про встановлення єдиного курсу цінних паперів у масштабах всієї країни.

Збалансувати фінансовий ринок вдалося не всім країнам одразу і не в повному обсязі, та все ж таки на кінець 1980-х років більшість країн ринкової економіки цієї мети досягла: кожен цінний папір котирується тільки в одному місці, і ціна на нього є єдиною по всій території, як і курс національної грошової одиниці.

Централізованим же ринком є такий ринок, на якому той чи інший папір котирується тільки через одну загальнонаціональну систему котирування безперервно чи за методом фіксингу, а ціна котирування визначається виходячи із співставлення попиту і пропозиції по цьому цінному паперу. Таким чином, ціна визначається не торговцем, а самим ринком, причому кожна нова заявка впливає на його баланс. Тільки з утвердженням принципів централізованого ринку в сфері торгівлі цінними паперами був остаточно подоланий монополізм.

З метою покращення інтеграційних процесів міжнародна організація «Група Тридцяти» надала певний набір рекомендацій, які стосуються питань розрахунків (клірингу), виконання угод, та головну увагу приділено дематеріалізованому ринку цінних паперів, його перспективам, а також створенню на його базі автоматизованих систем «поставка проти оплати», що можливо при функціонуючому централізованому фондовому ринку.

Всі вимоги «Групи Тридцяти» обов'язково повинні враховуватися при розвитку національного фондового ринку України з тією метою, щоб у майбутньому він функціонував у рамках загальноприйнятих світових стандартів.

Отже, сама природа фондової біржі, що виступає у поєднанні з іншими інститутами стабілізуючим фактором, спрямовує ринок у русло цілісності, контрольованості і прозорості. Тому, Україна має реальний шанс розвинути фондовий ринок за міжнародними стандартами, а відтак і увійти до світового фінансового простору.

Список використаних джерел:

1. Закон України Про цінні папери і фондовий ринок. [Електронний ресурс]. - [Електронний ресурс]. - режим доступу: <http://www.zakon.rada.gov.ua>
2. Інформаційна довідка про розвиток підприємництва / Державна служба з питань регуляторної політики та розвитку підприємництва [Електронний ресурс]. - <http://www.dkrp.gov.ua/info/1455>
3. Офіційні дані Міністерства фінансів України [Електронний ресурс]. - <http://www.minfin.gov.ua>.

Роль підприємництва в становленні ефективної економіки України

Овчаренко Л.В., кандидат економічних наук, доцент кафедри економіко-правових дисциплін

Сучасна економічна ситуація в Україні вимагає швидких зрушень, які змогли створити умову для зміцнення економічної могутності країни. Виходячи з оцінки природно-ресурсного, трудового, технологічного потенціалу найбільш перспективною моделлю розвитку України в сучасних умовах є інноваційна модель розвитку. Розвинуті країни сучасного світового господарства власним прикладом доводять переваги такого підходу. Кожна з них обрала свій шлях, існують різні національні моделі (американська, японська, європейська), але всі вони наочно демонструє переваги інтенсивного типу економічного зростання за рахунок використання інноваційних інструментів розвитку економіки.

В Україні прийнято ряд законів, які формують правове підґрунтя розвитку інноваційної моделі. Згідно ЗУ «Про інноваційну діяльність», під нею розуміють діяльність, що спрямована на використання і комерціалізацію результатів наукових досліджень та розробок і зумовлює випуск на ринок нових конкурентоздатних товарів і послуг. До самих же інновацій, згідно того ж закону, відносять новостворені (застосовані) і (або) вдосконалені конкурентоздатні технології, продукцію або послуги, а також організаційно-технічні рішення виробничого, адміністративного, комерційного або іншого характеру, що істотно поліпшують структуру та якість виробництва і (або) соціальної сфери. [1].

Пріоритетними напрямками вважаються напрями, які спрямовані на забезпечення економічної безпеки держави, створення високотехнологічної конкурентоспроможної екологічно чистої продукції, надання високоякісних послуг та збільшення експортного потенціалу держави з ефективним використанням вітчизняних та світових науково-технічних досягнень.

Значно зростає роль підприємницьких структур в запровадженні інноваційних підходів. Розвиток підприємництва означає раціоналізацію